

Hlavní název: Obrazy z kulturních dějin českých.
Druh dokumentu: svazek
ISBN: null
Autor: Svátek, Josef
Donator NF
Strana: [3] - 22

SYSTEM
◆KRAMERIUS◆

Podmínky využití

NK ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny NK ČR a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny NK ČR není možné bez případného písemného svolení NK ČR.

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1

kramerius@nkp.cz

Souboje v Čechách.

Kdyby byl souboj příznakem civilisace, stáli by v naší době Francouzové a Madaři nejspíše v čele všech ostatních národů světa, neboť u oněch i u těchto jsou nyní souboje takměř na denním pořádku a zejména Pešťské listy, jak je čtenářům denních novin známo, neustávají přinášeti zprávy o soubojích, jimiž se horkokrevní synové Arpádovi snaží vyrovnati neméně horkokrevným Pařížanům. Na štěstí není ale souboj, jež řízný náš Rittersberg ve svém „Konversačním slovníčku“ stručně i případně vysvětluje co „bláznovství, proti němuž se vždy hlasitěji mravnost i rozum vzpírají“, ještě žádným měřítkem vzdělanosti neb pokročilosti národa, ba právě naopak. Jinak bychom musili býti my Čechové pokládáni za národ velmi opozdilý, neboť „souboj“, skutečný krvavý souboj, jest dnes v naší národní společnosti něco přímo neslýchaného, a zašeptá-li si po dlouhých letech v Praze druh druhu tajemně do ucha, že ten neb onen kavalír, ten neb onen důstojník měl kdesi ve Stromovce nebo v Košířích souboj, pak je to událostí tak neobyčejnou, že se na podobnou i známí „nejstarší lidé“ nedovedou více upamatovati.

A přece bývaly v Čechách souboje rovněž obvyklým obyčejem, jako ve všech jiných zemích, ano bývaly doby, kdy se předkové naši mohli v ohledu tomto směle vyrovnati dnešním Pařížanům a Madarům; leč zapomělo se již na to vše a jeu mimochodem stává se v kronikách minulých věků zmínka o tom neb onom pánu a rytíři českém, buď že v souboji padl, nebo že protivníka svého v souboji skolil. Sebráním zpráv příslušných podařilo se nám sestaviti jaksi historii soubojů v Čechách, která není bez mnohé zajímavosti a v dějinách kulturních taktéž svou stránku vyplňuje.

Než ale k líčení samému přistoupíme, jest nutno zmíniti se o některých věcech, kterých je širším kruhům pro větší znalost předmětu nezbytně třeba věděti.

Především se musí vytknouti významná okolnost, že klassický starověk neznal žádných soubojů v nynějším smyslu slova. Co bájili Řekové o bitkách hrdinů před Trojou, co Římané o zápasu Horaciů a Kuriaciů, to vše byly boje povahy zcela jiné než souboje osobní, v nichž byla pouze čest jednotlivců bráněna a nikoli zájem národa veškerého, jako tomu bylo při zmíněných zápasech v dobách klassických. Tehdáž měli národové zcela jiný názor o cti osobní a kdokoli se jí při někom dotekl, byl trestán státem, zákonem, a nebylo tudíž příčiny k rozmíškám čestným. Avšak též národové východní, i národ israelský v to čítaje, neznají souboje a ač o rytířském duchu mnohých z těchto národů, na př. Arabů, není nikdo v pochybnosti, přece by se i nejstatečnější Arab asi jen opovrživě usmál, kdyby na něm bylo žádáno, aby si dal od někoho, kdo ho pohaněl nebo kdo mu ženu svedl, ještě kuli do těla vehnati. Neznajíť souboje taktéž ani Hindové ani vyznavači jiných věr pohanských, a takž se mimovolně namane domněnka, že veškeré soubójnictví vešlo teprva za dob křesťanských u národů evropských v obyčej.

A skutečně jest tomu tak. Neboť domněnka oněch, kdož mají za to, že nynější zvyk souboje jest pouze výsledkem a zbytkem „pěstního práva“ středověkého, jest právě tak mylna jako domněnka Grimmova a jiných, že prý souboje jakožto „boží soudy“ jsou původu pohanského a pocházejí z dob prastarých. Ni jedno ni druhé toto domnění není opodstatněno žádnými doklady, neboť jediná zmínka o jakém-si druhu „božího soudu“ u starých Řeků týče se zkoušky soudní o h n ě m,*) kdežto o „božím soudu“ mečem není v celém starověku žádné podobné stopy. Ale ani tu nelze dovoditi, že by tento soud ohněm neb sáháním na žhoucí kov byl trval i ve věku pozdějším, neb dokona až do časův křesťanstva panoval a na západ neb sever Evropy se rozšířil. Naopak není o tom dle pramenů současných žádné

*) Zmínka tato na'ězá se v Sofoklově „Antigoně“, kde jeden z hli-
dačů mrtvolky Polinikovy praví: „Každý byl odhodlán, na žhoucí sáhati
kov, ba ohněm kráčet i a bohům přísahati, že nespáchal té věci.“

pochybnosti více, že „boží soudy“ čili „očisty“ (ordalie) jakožto průvody k vyšetření pravdy způsobem nadpřirozeným sáhají prvními stopami svými teprva do IV. století křesťanského. Z těchto „božích soudů“, při nichž bylo užíváno k nalezení pravdy původně vody a žhavého železa, později pak i meče, vyvinul se souboj soudní a z tohoto zase souboj osobní. Lze tedy právem říci, že souboj má původ svůj z dob křesťanských, anč má svůj počátek v „božích soudech“, již ve IV. století u západních Gothův užívaných a uvedených v VI. století od Burgundského krále Gundebalda v soustavu zákonní, která pak i do zákonníků jiných národův přešla. Nejhorlivěji se ujali soustavy té národové germanští, u nichž vůbec „boží soudy“ a „soudní souboje“ brzo splynuly v pojem jeden, tak že takový souboj jako každá „očista“ vůbec byl zároveň pokládán za „boží soud“, čímž se ovšem původní význam „božích soudů“ zcela pošinul, neboť kdežto tam záležel „boží soud“ v projevu jaksi zázračném, kterým Bůh sám dával za právo nevině, rozhodovala zde pak jen síla tělesní a zručnost bojovní, jak tomu dodnes u soubojů jest.

A když tímto způsobem souboj byl učiněn odvislým ne více od zázraku, od moci nadpřirozené, nébrž jen od moci a síly člověka, již si ho také germanští rytíři vymínili výhradně pro sebe a ustanovili, že souboj mečem k vůli své „očistě“ smí vésti pouze osoba šlechtická, kdežto se ostatní láje směla vyzvati nejvýše na kyj neb obušek. Při souboji rytířském ovšem musily býti na obou stranách zbraně i ostatní pomůcky zbrojní zcela stejné, žádný z obou protivníků nesměl užití nějakých výhod, jen aby se mohlo tvrditi, že při „soudním souboji“ zvítězilo skutečně právo, byť i stokrát bylo podlehlo silnějšímu neb zručnějšímu bezprávi.

Tak se vyvinula vedle „božích soudů“ celá soustava v soubojnictví, jak ji od zmíněného zákona Gundebaldova z roku 501 až po „Sachsenspiegel“ a jiné zákony německé stopovati můžeme. Jen tolik ještě podotknouti sluší, že církev v prvních dobách nevěděla, jak se chovati k božím soudům a soudním soubojům; někteří papežové, biskupové a preláti „soudy boží“ prikazovali, jiní je opět odsuzovali, ale i přes tuto nesrovnalost udržely se „boží soudy“ až do XIV. věku; větší sjednocenost panovala v odsuzování soubojů, jen že nebylo ve směru tomto

docíleno žádných výsledků, byť i byli církevní sněmové na soubojníky kletbu vyhlašovali a panovníci smrtí jim hrozili — rytířská privilej tato, na jakou se soudní souboj zvrhl, bujila ve všech zemích a u všech národů dále.

Tento prvotní ráz původu soubojů vysvětluje také zcela přirozeně, proč se u starých Slovanův, pokud nebyli ještě obráceni na víru křesťanskou, nesetkáváme s nižádnými stopami toho, že by u nich byly „boží soudy“ neb soudní souboje v obyčeji bývaly.*) Co se u nás uvádí na základě „pravdozvěstného ohuě“ a „svatocúdné vody“ z Rukopisu Zelenohorského jakožto důkaz toho, že „boží soudy“ byly již u pohanských Čechů v obyčeji, jest ze známých příčin posud sporné a nenalézá dalších dokladů ani z věků bezprostředně následujících ani u ostatních národů slovanských. Teprva po zavedení křesťanství v Čechách počínají se objevovati doklady takové, což jest nám důkazem, že „boží soudy“ byly též u nás teprva v době křesťanské zaváděny, a sice že přišly do Čech z Německa, jako podobných mravů a cností více, z nichž připomínáme jen pověstné soudy čarodějnickí.

*) Šafařík a Palacký (a po nich Erben v Kobrovu „Nančném Slovniku“) vyslovují sice ve svém spisu „Aeiteste Denkmäler“ (str. 99) náhled, že prý „boží soudy nalézáme u Slovanů v nejstarších dobách tak rozšířené, že je též u Čechů musíme pokládati za pozůstatky z dob pohanských a z doby nejstarší“. Náhled tento však je pronesen jen mimochodem a bez dokladů, tak že při dnešním stavu badání, jež při všem žádá důkazů a dokladů, netřeba více na něj váhu klásti. Vždyť sami řečení dva nčenci hned po uvedení této výroky dokládají, že nejstarší určitá zpráva o „božích soudech“ v Čechách pochází teprva z roku 1039. Na jiném místě („Museumszeitschrift“ 1831, II. 315) diví se Palacký naopak zase právem, jak se takové „pošetilé“ právní prostředky jako „boží soudy“ mohly v Čechách tak dlouho udržeti vedle tak moudrého zařízení, jako byly „poroty“. Poroty byly prastarým zřízením českým, „boží soudy“ však byly sem přivlečeny z Němce a pominuly teprv tehdy, když český kněz, arcibiskup Arnošt z Pardubic, sám je jako nekřesťanské vymýtil. Tím se také vysvětluje, proč i současníci Arnoštovi Ondřej z Dubé a Tóma ze Štítného „boží soudy“ jmenují „obyčejem pohanským“, neboť Arnošt z Pardubic a kněží vůbec je tehdaž označovali lidu za zbytek pohanstva, aby je tím spíše jako vynález ďáblův vymýtili. V životopisu Arnošta z Pardubic, sepsaném od Vyšehradského děkana Viléma, praví se: „Také soudy cizí, žhavého totiž železa a studené vody, jichžto Čechové až do času jeho užívali, zakázal a přes odpor šlechty potlačil docela.“ (Prameny Dějin českých, I. 393.)

I v tomto ohledu jeví se tedy starý zásadní rozdíl mezi povahou slovanskou a germanskou, rozdíl to, který ovšem Slovanům jen ke cti slouží a v nevybojné jejich povaze se zakládá. Jako u všech Slovanů panovaly v oboru soudnictví a vykonávání práva veřejného i soukromého též u Čechů zcela jiné zásady než u Němců, a teprva vlivem německým počaly zásady tyto v Čechách měniti povahu svou, až se pak průběhem věků z velké části přispůsobily názorům sousedů západních tak mocně, že se zde „boží soudy“ o století déle udržely, než v zemích německých, kde na př. císař Fridrich souboje soudní pro Štýrsko již roku 1237 zrušil.

Jako instituce „božích soudů“ byly tedy též vyplývající z nich soudní souboje vynálezem německým, v Čechách za doby slovanských neznámým, jež Čechové právě jako Slované polabští (o kterých to dí kronikář Wippo) přijali teprva od Němců. Připomíná-li se na doklad toho, že souboj byl znám již pohanským Čechům, básně „Záboj“ v Rukopisu Kralodvorském, v níž se líčí souboj Záboje s Luděkem, a dále básně „Čestmír“, v níž se taktéž popisuje souboj Čestmíra s Vlaslavem, tož nesmí se zapomenouti, že jest zde co jednati s básněmi a nikoli s udaji historicky doloženými; leč i v obou těchto básních líčí se souboj jen co pouhá epizoda boje a ani v tom ani v onom případě není příslušných znaků vlastního souboje. Jeden z českých badatelů o té věci (dr. Emil Komárek v „Mus.“ 1868 str. 368) výslovně dí o výjevu v básni „Čestmír“ takto: „Souboj mezi oběma vůdci jest bezpochyby smyšlený, neb zaujímá za konečné rozhodnutí mezinárodních rozepří ve všech pověstech typické místo“, s kterýmžto náhledem úplně souhlasíme, poněvadž se tento způsob rozřešení boje vyskytuje skutečně v nesčíslných pověstech a u všech národů evropských.

Toho dokladem jest i známá legenda o souboji, jež český kníže sv. Václav nabídnul Kouřimskému knížeti Radislavovi před bojem, aby ušetřil krve obapolných poddaných, ačkoli je známo, že sv. Václav liboval si ve hrách rytířských, které byl v Němcích seznal, a tudíž i soubojům byl nakloněn.*) Soubojem

*) Viz „Prameny Dějin českých“ I. 131, kde se v legendě o sv. Václavu dí: „I vsed na koně svého, počal hráti se sluhami svými na dvoře Bole-slavově.“

tímto, který prý zázračným zjevením se dvou andělů po boku sv. Václava skončil nekrvavě pokořením se Radislava, ocitli jsme se již v době křesťanské, která též souboje do Čech uvedla a tím i nás na historické pole „božích soudů“ a soudních soubojů přivádí.*)

Avšak trvalo to, jak na čest národa českého musí býti řečeno, dlouhou dobu, než se německý zvyk soudních soubojů také v Čechách šíře ujal, a ještě delší doba uplynula, než byl uveden v jakousi formu zákonní, která v Němcích trvala již od staletí. Tam již v X. a v XI. věku bylo podrobně předepsáno, jakým způsobem se má souboj vésti, který stav se smí v něm účastniti a jakých zbraní při něm užívati; ano zřízení toto bylo tam tak zdokonaleno, že byly připouštěny k soubojům nejen též osoby duchovní, leč i ženy a panny, jak to ovšem vyplývalo z klamného názoru onoho, že každý soudní souboj jest zároveň „božím soudem“. O ničem takovém nebylo slechu v Čechách v prvních dobách, čímž se vysvětluje ta sporost příslušných zpráv u našich kronikářů, od Kosmy počínaje. Teprva statuta knížete Oty na obecném sněmu v Sadské roku 1189 prohlášená činí první zákonní zmínku o soudním souboji, jenž „má býti připuštěn pouze naproti cizincům, protože sám jest cizího původu“. Tímto výrokem jest nejzjevněji dokázáno, jakého původu souboj v Čechách jest a komu za „rytířský“ tento obyčej právě jako za „boží soudy“ máme co děkovati.

Bojováno pak bylo tehdáž při takovém soudním souboji buď mečem buď kyjem, a sice bylo rozhodováno mečem tehdáž, jednalo-li se o vraždu neb o zabití, kyjem, šlo-li o odškození při zabití nebo o cizince. Boj vedli pravidelně původce a pohnaný pod dozorem duchovenstva před soudem, jenž pak při-

*) Zde třeba učiniti aspoň zmínku o pověsti v kronice Dalimilově (kap. 24.) obsažené, v níž se vypravuje, kterak již moravský kníže Svato-
pluk v převlečení mnicha svedl vítězný souboj s německým rytířem na dvoře císaře německého; leč vypravování toto se zakládá na pouhé pověsti a jedná mimo to na půdě německé, nespadá tedy v obor naší stati. Ale i co pověst vztahuje se udaj tento o souboji Svato-
plukovu k době křesťanské, kdežto o věku pohanském v tom ohledu ani žádných pověstí není, poněvadž tehdáž souboje u Slovanů vůbec nebyly známy, tím méně pak v obyčejí.

říknul právo onomu z obou, který přemohl protivníka svého. Tehdáž ale, jednalo-li se o souboj osoby urozené s osobou méně urozenou, mohl výše postavený za sebe postaviti zástupce, s kterým pak onen nižší musil bojovati; podlehnul-li zástupce, ztratil zastoupený při, jakoby sám byl bojoval. Poněvadž pak souboje tyto byly vedeny často na život a na smrt, volán byl k nim také vždy člověk v léčení ran znalý. aby rány bojovníků ještě mezi bojem zavázal, pročež byl muž takový „vazačem“ zván, jak ještě ve XIV. věku obyčejem bylo; ten pak při souboji konal i jiné služby, podávaje zápasníkům meče neb dřevce atd. Zabil-li vítěz v souboji protivníka svého, musil složiti poplatek na ofěru za duši jeho. Bližších příkladů o soubojích takových však z celé doby až do začátku XIV. století v písemných pramenech našich nenalézáme, kdežto se jich v německých kronikách městských i z nejstarších dob jen hemží. ve kterémžto ohledu nemusíme ovšem Němcům záviděti.

Pouze z polovice XIII. věku zachoval kronikář Přibík Pul-kava zprávu o chystaném souboji, k němuž roku 1244 jako k „božímu soudu“ neb ordálu vyzval vévoda Fridrich Rakouský českého krále Václava I.; souboj ten měl býti konán na Šacké hoře na Moravě u hranic rakouských před tváří obojího vojska. V ustanovenou dobu, totiž v třetí den po sv. Kateřině r. 1244, dostavil se král Václav, přijav toto vyzvání vévodovo k souboji osobnímu, s vojskem svým na Šackou horu, ale kdo se nedostavil k zápasu, byl vévoda Fridrich sám, neboť „zdaleka vojsko české spatřiv, přeč jest utekl“. Z jaké příčiny vévoda, jenž tímto nestatečným chováním se jména svého poskvřnil, dřívějšího spojence svého k souboji vyzval, kronikář blíže neuvádí, a také odjinud není příčina toho známa.

Leč i přes tento nedostatek podrobných zpráv víme bezpečně, že toho času byly již nejen souboje soudní mezi pány a rytíři českými dosti časté, nébrž že sváděny byly již také souboje osobní v nynějším toho slova smyslu, jen že se takovýmto soubojům tehdáž počalo říkati „sedání“, kdežto turnaje u Čechů „kláním“ neb „kolbami“ sluly. Tento obrat v soubojnictví českém pak byl spůsoben tou okolností, že právě za krále Václava I. byly do Čech přivedeny z Němec též turnaje,*) hry a zápasy

*) Podobné hry rytířské byly však už dříve v Čechách v obyčeji, jak to vysvitá ze zmíněné již zprávy o sv. Václavu, při roku 1117 pak se

rytířské, při kterých rozhodovaly o vítězství jediné síla a zručnost v zacházení se zbraní. K dosažení této síly a zručnosti bylo třeba cviku a proto vzalo na hradech a tvrzích vznik svůj umění šermířské, ve kterém brala ostatně podíl i čeleď zbrojní, aby byla v boji tím zručnější.

Cvičení tato ve zbrani pak byla následována též ve městech a jelikož zde byl každý usedlý měšťan oprávněn nositi zbraň, snadno pochopíme, že za takových poměrů též ve stavu měšťanském často docházelo k bojům osobním čili k soubojům, které se v druhé polovici XIII. století udávaly již nejen ve vyšších, ale i v nižších třídách obyvatelstva. Důkazem toho jest řád obecní města Brodu Německého, jež pan Hynek z Lichtenburka roku 1278 udělil městu tomuto; jesti to jedna z nejstarších památek toho druhu v naší vlasti a již v té jest na několika místech řeč o souboji, a sice ustanovuje se v ní, aby se ten, kdo někoho v souboji zabil, očistil šesti svědky aneb jedním přísežným; dále chtěl-li by se kdo pro pýchu vymluviti soubojem a vešel by v šraňky k potýkání se, měl zaplatiti čtyry hřivny, a kdyby se již počal bít, pět hřiven; za ránu v souboji způsobenou platila se hřivna pokuty, a konečně ručil-li by kdo za ránu soubojovou a uručený by utekl, musil rukojmě dáti žalobníkovi deset hřiven a sudímu tři hřivny.

Právo Magdeburské, které král Přemysl Otakar II. v Menším městě Pražském a v jiných král. městech českých zavedl a které až do XVI. století v nich platné bylo, ustanovovalo o ranách v souboji způsobených za trest toto: „Raní-li se dva vespolek kolně, jeden mečem a druhý nožem, a oba dva se ku právu jednostejně utekou s žalobami a rány právem obvedené za sedání hodné uznány budou ohledáním kmetským a rozsudkem: tehdy jednomu mečová rána jde na ruku a druhému nožová na hrdlo. Nebo nuož jest zrádná zbraň a tajně člověku než zví duši ukrádá.“ Byl tudíž trest na souboj dle práva německého mnohem přísnější, než dle práva českého, ale přes to stávaly se „souboje“

připomíná „turnaj“ v Praze, na němž se dva rytíři setkali, kteří prý se nepoznali až po zranění svém, načež jeden z nich klášter Valdsassy vystavěl. Uvedení vlastních turnajů německých stalo se ale teprva za krále Václava I. a sice dle Dalimila rytířem Ojífem z Friedberka, který se v listinách poprvé při roku 1238 připomíná.

mezi měšťany tak jako „kolby“ mezi pány a rytíři postupem času vždy častějšími. Ba na dvorech knížat a pánů přešly za posledních Přemyslovců kolby v okázalé slavnosti rytířské, až konečně za Jana Lucemburského, kdy se páni čeští vždy více seznamovali s rytířskými spůsoby a obyčeji v zemích cizích, přešly dokona v pravidelné turnaje, na které již Dalimil pro nesmyslnou nádheru při nich objeňovanou tak velice žehře.

Poněvadž ale nám jest jednati zde o „sedání“ nikoli co o hře rytířské, nébrž co o „souboji“, tudíž o skutečném zápasu zbrojním, obrátíme pozornost svoji už jen ke zprávám, přímo k soubojům se vztahujícím, a tu se nám při roku 1315 zachovala obšírná rýmovaná zpráva ve přídavcích k kronice Dalimilově, která sděluje o hromadném souboji soudním, „do té doby v zemi české neslýchaném a nevídaném“. Český rytíř Rudolt z Košic, v krajině Kralohradecké osedlý, zabil sousedovi svému Věnkovi panoše, načež mu Věněk z pomsty syna zabil, v krátkce na to ale vlastního syna rukou Rudoltovou ztratil. Aby se další řádění této krevní msty předešlo, byli oba vinníci povoláni do Hradce k souboji soudnímu a to tak, že každá strana se šesti zbrojenci na zápasišťe přijela. Rudoltovici měli na sobě, aby se obě strany vzájemně od sebe rozeznaly, sukně zelené a Věnkovici červené. Zápas byl velmi tuhý a z počátku byli při něm Rudoltovici ve výhodě, pak ale počali umdlévati a musili se sokům svým dáti v milost, čímž pan Věněk při svou prohrál, aniž by ale byl který ze dvanácti zápasníků v souboji tomto o život přišel.

K podobnému souboji soudnímu, jenž měl býti skutečným „soudem božím“ a zamezení další prolévání krve, vyzval r. 1345 tehdejší polský král Kazimír českého krále Jana Lucemburského, když tento slepý hrdina město Krakov obléhal; Kazimír chtěje ušetřiti lidu bojovného, žádal krále Jana, aby sami spolu v uzavřeném místě souboj svedli a vítěz aby nad poraženým panoval. Král Jan, který si byl druhdy tak velice v sedání a v turnajích liboval, byl by ovšem ihned takovýto dobrodružný návrh přijal, kdyby mu v tom nebyla bránila slepota; pročež dal králi polskému vzkázati, aby se dříve taktéž oslepil, a pak že by „s ním v rovném odění rád čtěl sedati“. Sešlo tedy se souboje, který

by v každém případě nebyl zůstal i bez důležitých následků politických.

Jakožto souboje pouze osobní a nikoli soudní zaznamenány jsou v následujících na to letech dva případy, a sice bili se roku 1352 z neznámé příčiny pan Vilém z Landštejna a pan Jindřich z Hradce, roku 1361 pak Sezima z Dobrušky, muž povahy násilnické a milovník svárů i bojů, se svým strýcem a sousedem Janem z Potštejna, jež byl z několika zločinů obvinil a konečně i k souboji ho vyzval. Leč podlehl při sedání tomto a měl následkem toho dosti hanby u svých sousedů až do své smrti roku 1374.

Že oba případy tyto nebyly více souboje soudní, uzavíráme z toho, že císař Karel IV. byl již roku 1350 ve svém zákonníku „Majestas Carolina“ zakázal veškeré ordalie a tudíž i souboje soudní. Jen ve třech případech byl souboj i potom ještě dovolen: obvinil-li totiž některý rytíř druhého, že haží po životě člena rodu panovnického, neb že zradil některý hrad královský, aneb že mluvil proti mravopoctnosti rodiny královské. Ovšem musil Karel IV. zákonník tento pro odpor pánů a rytířů již po pěti letech zase odvolati, leč zákaz ordalií byl k naléhání arcibiskupa Arnošta z Pardubic i dále v platnosti zachován; co se soubojů mimosoudních týče, mohli tudíž páni a rytíři opět zvůli svou dále provozovati. ba nebyly ani souboje soudní ještě na dobro z Čech vymýtěny a opakovaly se i o století později, neboť v Talberské knize v českém Museum chované podává se ze starých desk zemských zpráva o souboji, ustanoveném r. 1456 od soudu zemského mezi panem Janem z Děčína a Mikulášem z Lobkovic. I lze za to míti, že se už před tím podobné případy i přes Karlovu záповěď ordalií časem ještě opakovaly. Roku 1413 aspoň vyzval Norimberský purkrabí Jan z Zollernu purkmistra a radní Chebské k soudnímu souboji s bratřími Forstery, jež byli Chebští ve vazbu vzali, ale král Václav IV. souboj tento zakázal z té příčiny, poněvadž poddaní krále českého nesmí před žádnou cizí stolicí soudní voláni býti; před domácím soudem by snad nebyl souboj takový zakázal.*)

*) Na Moravě užívalo se souboje soudního ještě v XVI. stol. (Brandl, Právník VIII. str. 743.)

Za jakých forem byl do Karlovy doby soubój soudní konán, o tom podává jasného názoru jedna z krásných miniatur v zákonníku českém z polovice XIV. věku, jenž se chová mezi jinými slovanskými rukopisy v král. dvorní knihovně v Mnichově. Na stolci, avšak beze stupňů, sedí kníže nebo soudce, po obou jeho stranách stojí čtvero oděnců s kopími a s přílbicemi, opírajících se levicí o veliké bílé, tříhrotné štíty. Jeden z těchto vojínů. vyznačený již svým ozdobnějším oděvem, drží mimo kopí také obnažený, do výše vztyčený meč. V popředí bojují dva mužové, ozbrojeni jsou každý mečem a štítem, avšak o hlavách nepokrytých a bez brnění, ba skoro polonazí, anož pouze krátké modré roucho, splývající od hrdla až po kolena, kryje jejich nahé tělo. Na nohou mají modré botky, po kotníky sáhající. Líčí se tu tedy soubój mužů urozených, aniž oba mečů užívali, kdežto soupeřníci stavu měšťanského a selského směli jen kyje neb obušku při souboji užiti, jakž to také „Řád práva zemského“ udává, pravě v čl. 37, pohnal-li měšťan sedláka: „máta se bíti kyji a s štíty velikými, neb jsta oba jednoho řádu chlapského; a to jest ot starodávna ustanoveno. že k téj bitvě nemáa mečov užívatí.“

Měšťané však na toto ustanovení mnoho nedbali a roveň urozeným pánům potýkali se zejména za rozrušených dob králování Václava IV. i neusedlí meči, jak to vysvitá ze zápisu v knize Nového města Pražského při roku 1395, kdy právě v den prohlášení mandátu, že „žádný takový, který není usedlý, s meči a zbraněmi nesměl po městě choditi, dva řezníci neusedlí meči vytaženými jsou se sekali“. Jeden z nich při tom bodl i konšela, který soubojníky chtěl roztrhnouti, a když konečně oba byli jati, vzneseno na ně právo a strestání jsou oba stětím hlavy. Krvavý příběh tento jest zároveň první zjištěný případ souboje mezi lidmi stavu nižšího a nevojanského, kdežto mezi lidem bojovným byly takovéto spory ovšem častější; jeví se to z nejstaršího českého zřízení vojenského, které k rozkazu krále Václava IV. sepsal r. 1413 pan Hájek z Hodětína a v němž se dí: „Jestliže by kto kterou svádu u vojště počal, takový bude kázán slušnú pomstú. Jestliže by kto svú braň na druhého obnažil, takovému bude bez milosti ruka ufata. Jestliže by kto koho u vojště neb před vojskem skrze svádu zabil, takový bude bez milosti stat.“

Pánům a rytířům pak bylo kázáno, aby po čas tažení válečného mezi nimi všecko záští, všecky kyselosti neb nelibosti přestaly, aniž která pomsta o to činěna, čili jinými slovy, aby v takový čas žádné souboje nebyly sváděny.

Proto se také z dob husitských neuvádějí než dva případy takovýchto soubojů a sice jeden při r. 1425, když rytíř Prokop Trčka z Kralovic, jemuž byli Pražané tvrz Květnici u Českého Brodu zkazili, pohádav se s rytířem Janem Ohniškem ze Smidar, meč proti němu tasil, v souboji však padl, načež rytíř Ohniško nálczem sněmovním, že porušil mír sněmovní, k smrti jest odsouzen a r. 1426 sťat. O druhém případě vypravují při r. 1436 „Staré Letopisy české“, kterak „v pátek po sv. Františku kláli Jan řečený Larva s císařským dvořenínem řečeným Michalem na mostě Pražském“. Neobyčejnost toho, že místo tak oživené jako kamenný most Pražský bylo od řečených dvou rytířů zvoleno za místo souboje, vysvětluje zaznamenání toto v Letopisech, které svědčí o tom, jak veliký hluk asi ve městech Pražských toto klání způsobilo.

Jinak bylo v Praze již od XIV. věku u šlechticův obyčejem souboje odbývati na tak zvaném Rejdišti, pahrbkovitém a pustém to břehu Vltavy pod špitálem Křižovníků, kteréžto místo leželo již mimo hradební zdi Staroměstské a nebylo se tam tudíž soubojníkům třeba báti, že by proti nim rychtář městský se žoldnéři svými zakročiti mohl. I za válek husitských bývalo na Rejdišti soubojováno, ač podrobnějších dokladů není o tom zachováno, poněvadž se souboje tamže obyčejně potají dály a tudíž o nich do veřejnosti mnoho nevniklo. Za to mnoho se mluvilo o souboji, jenž byl sveden roku 1444, když i po skončení válek husitských čeští páni v severních Čechách činili výboje proti městům v Lužici; tu dobyvše hradu Děvína, byli v něm obléháni od Zhořelických, jejichž vůdcem byl Kašpar z Nostic; toho vyzval slezský šlechtic, jež lužické Letopisy jmenují „von Ry-men“, a jenž s pány českými na hradě bojoval, k osobnímu souboji, jež Nostic také přijal. Šlechtic slezský, ač prý byl síly obrovské, přece po dlouhém zápasu v souboji tom podlehl a mrtev na místě zůstal, načež se hrad vzdal vítězi, který byl od té doby zván od lidu lužického „neohrožený“.

Lepšího úspěchu v sedání dobyl roku 1454 jiný šlechtic slezský, který s velkým poselstvím Vratislavanů a pánů slezských přibyl ke dvoru krále Ladislava do Prahy, kde se za příčinou doby masopustní střídaly kolby a hry rytířské. Jak Vratislavský kronikář Petr Eschenloer, též člen vyslanstva onoho, v kronice své vypravuje, „vyzvali se jeden Slezan a jeden Čech na hradě sv. Václava k rytířskému zápasu, při němž měl vítěz obdržeti 400 zlatých, koně a brnění rytířské. I stalo se zázrakem, že Němec Čecha přemohl a na smrt zranil, pročež se mu Čech vzdal. Ladislav král dal vítězi rytířskou cenu a vesele pravil: „Kdyby byl Čech zvítězil, nebyl by Tě při životě zanechal!“ Což velikou nevoli u Čechů spůsobilo.“

Také král Jiří z Poděbrad, kterému se szelelo ukrutenství, jež páchalo vojsko uherského krále Matiáše Korvina při vpádu do Moravy a do Čech roku 1470, byl na odvrácení dalšího krveprolití hotov podstoupiti osobní souboj s Matiášem, když týž nejen kacírství mu vyčítal, ale též osobní statečnost jeho podezřívati se opovážil. Takového potupování své cti sněsti nemoha, podal mu král Jiří zvláštním listem návrh „bitvy osobní sám a spolu“, na nějž ale spupný Matiáš odpověděl jen novým kaceřováním. Odplata za odmítnutý souboj ovšem brzo následovala, když král uherský po ztrátě města Hradiště na Moravě s vojskem svým nectně musil z Čech prchati.

Nabídnutý tento králem Jiřím souboj jest zároveň posledním, jemuž sluší připisovati povahu souboje soudního, zakládajícího se na názoru o „božím soudu“; co dále ve směru tomto v Čechách následovalo, patří již vesměs v obor soubojů osobních, kterými se mělo pomstíti buď pohanění osobní, neb jakákoli urážka, člověku urozenému učiněná. Proto se stal od té doby souboj již jen výsadou stavů vyšších, které měly za to, že každé dotknutí se cti a dobré pověsti nemůže býti napraveno neb smazáno soudem, jakého se v podobných případech dovolávaly stavy nižší, nébrž že všeliké pohanění muže urozeného jen krví shlazeno býti může. Na tomto základě stojí ponětí o souboji dodnes a proto se všechny další zprávy o soubojích v Čechách svedených týkají pouze osob ze stavů vyšších, zejména příslušníků stavu vojenského, kteří ovšem povoláním svým nejspíše sáhali ku zbrani, aby jí cti své obhajovali. Podobná proměna

v povaze souboje udála se během XVI. století ve všech zemích evropských a nabývá od těch časů soubojnickví rázu všeobecného, aniž by byl týž charakteristickým pro tu neb onu zemi, pro ten neb onen národ, jak jsme to viděli za dob středověkých. Změněný způsob válečnictví, jaký nastal užíváním zbraně střelné, neměl však zpočátku vlivu na způsob soubojů samých, dlouho ještě zůstával v ohledu tomto meč jedinou zbraní při soubojích, nedávaje v zápasu takovém místa pouhé náhodě, jaká tak často při užívání zbraně střelné rozhodovala o výsledku boje. I dále zachovával tudíž souboj ráz zápasu rytířského, při němž zjednávala vítězství jen osobní síla a zručnost u vedení zbraně. Zákonodárství zakročovalo sice hned v prvních dobách XVI. století proti soubojům vůbec, hrozíc smrtí každému, kdo by zabil protivníka svého, ale přes to bujilo soubojnickví ve vyšších stavech a nanejmé ve stavu vojenském dále, ba stalo se v následujících dvou stoletích pravou epidemií.

V Čechách byl první takovýto zákaz soubojů vydán r. 1527 od krále Ferdinanda I., jenž ve svých artikulech válečných ustanovil vzhledem k souboji následovně: „Item, kde by kdo k jinému starou zášť choval, necht se jeho v tomto tažení všude vystříhá a na něm nemstí, ani slovy ani skutky, leda právem, kdo by však toto přestoupil a nezachoval, budiž na životě trestán. Item, ať se nikdo nesrocuje, když dva neb více do sebe perou aneb se trhají, anobrž nejbližší ať věrně a nestranně smír zjednájí, jednou-, dva- i třikráte; kdo by pak mír zachovati nechtěl a co rušitel míru zabit nebyl, budiž dle uznání na životě trestán. Item, když jeden na jiného střelí neb hodí, budiž to před mírem anebo po míru, budiž na životě trestán.“

Z tohoto zákazu soubojů a z přísných trestů na ně ustanovených dá se souditi na to, kterak četné souboje mezi důstojníky a vůbec válečníky byly tehdy asi sváděny, když se takto ostře proti nim nastupovalo. Z doby o něco dřívější připomínají „Staré Letopisy české“ při roku 1514 následující zprávu o souboji mezi dvěma pány českými: „Při sněmu obecném, uloženém králem den sv. Maří Magdaleny bili se v středu den sv. Štěpána Jakoubek Vřesovec na Valči a Zikmund Bareš z Kamenice; ale Jakoubek přemohl Barše i koně pod ním zabil a Barše ranil, a on se mu dal; ale proto se zhojil a nic mu neškodilo.“ Z jaké

příčiny byl souboj tento sveden, kronikář blíže nedokládá, právě jako nezaznamenala místní kronika. z jaké příčiny byl r. 1522 sveden souboj mezi vladykou Burianem Košíkem, držitelem Červených Peček, a jeho sousedem Heřmanem z Vartemberka na Lorci, a jen tolik se dí, že byl pan Košík v souboji tom zabit.

Za panování Ferdinanda I., který byl též královskou korunu uherskou rodu Habsburkův získal a co král uherský neustálé války s Turky vésti musil, při čemž se dovolával též branné pomoci Čechův, účastnily se i voje české ve válkách těchto a ač v Čechách po celé XVI. století hluboký mír panoval, vystřídal se v té době mnoho pánů a rytířů českých ve válčení s nepřitelem křesťanstva, z něhož pak přinášeli do vlasti své choutky bojovné, které zde docházely výrazu v častých soubojích.*) A když pak císař Rudolf II. zvolil v Praze sídlo své a za tou příčinou přicházeli se všech stran Evropy cizí šlechticové a dobrodruzi ke dvoru císařskému do hlavního města českého, přinášejíce sem s sebou cizí nemravý a zlozvyky kavalírské: tu již dokona přicházely osobní souboje v obyčej, jak nám o tom současné kroniky a Paměti podávají dokladů nescetných. Za doby Rudolfovy došlo soubojnickví v Praze a vůbec v Čechách, možno-li tak říci, nejbujnějšího rozkvětu svého, který vedl konečně i k tomu, že v prvních letech XVII. věku byly v Praze dle způsobu francouzského a německého zřizovány i „školy šermířské“, v nichž tak zvaní „mistři dlouhého meče“ (fedrfechtíři) cvičili mladé bojechtivé kavalíry české v šermování mečem, rapírem a dykou, aby mohli s úspěchem tím větším podnikati souboje. Rozmařilý život tehdejší šlechty podporoval tuto bojechtivost a zavdával při každé příležitosti příčinu ku svárům, které pak bývaly jen soubojem vyřizovány. Z nekonečné spousty zpráv o soubojích v té době svedených uvedeme zde jen některé.

*) Bývaly ovšem na válečných taženích těchto všeliké souboje přísně zakazovány, aniž by se toho ale bylo kdy dbalo, a zejména v Uhrách byly v táborech vojenských souboje na denním pořádku. Když se pan Petr Vok z Rožmberka roku 1594 stal vůdcem zbrojného lidu z Čech do Uher vyslaného, vydal také zvláštní nařízení lidu vojenskému, v němž byly souboje pod ztrátou hrdla zakázány, aniž by se tím ale byla soubojnickví jen dosti málo přítrž učinila.

Roku 1560 svadil se vladyka Jan Kasalický z Kaštic, držitel statku Pašiněvsi, ve městě Kolíně s rytířem Čeňkem Dačickým z Barchova a byl od něho v následujícím na to souboji zabit. Roku 1581 nepohodl se v Kutné Hoře v domě šenkovním u „Kadeřávků“ Jan Nyklásek ze Žitenic, který byl už dříve na Nebovidech v souboji zabil pana Fridricha Hrabaně z Přerubenic a vykoupil se za to složením 1500 kop grošů mš., s panem Zikmundem Zygelem z Chocenic a pobídl se k souboji před bránu Kolínskou, kdež Nyklásek padl rukou soupeře svého. Když pak otec zabitého stíhal pana Zygela právem, bylo mu sice v Kutné Hoře za právo dáno, ale soud appellační očistil Zygela, když byl žalovaný dal nejv. hofmistrovi panu Křištofu Popelovi z Lobkovic za revisi procesu svého sto tolarů.

Pověstným byl té doby co soubojník pan Jaroslav Smiřický ze Smiřic, který měl řadu soubojů k vůli vdaným paním, s nimiž byl „frej tropil“, až roku 1588 také tím zahynul, nalezen byv jednoho jitra v Praze v jedné z ulic Menšího města, kde některý žárlivý muž byl záletníka tobo v nočním souboji skolil. Neméně znám byl co soubojník pan Mikuláš Dačický z Heslova, jenž přece ve svých „Pamětech“ tak velice na soubojnky horlí, ale sám byl jedním z nejdivočejších, tak že bylo tehdáž v Kutné Hoře přísloví: „Ty's divoký jako Dačický!“ Již roku 1588 zabil v Kutné Hoře pana Felixa Novohradského z Kolovrat, který prý ho vyzval na kordy, protože před ním Dačický klobouku nesňal. Z toho povstal Dačickému proces, který se táhl až do r. 1615 a rváče tohoto několikrát do vězení přivedl, až se Dačický s rodinou vyrovnal, zaplativ jí 125 kop gr. mš. Ale přes to bouřil divoký kumpán tento dále, vyvoláváje v hospodách i na ulicích sváry krvavé, tak že může býti pokládán za vzor prostopášného rytíře doby tehdejší. Zaznamenával ale pilně do svých „Pamětí“ podobné souboje jiných, jako na př. onen z roku 1591, jemuž padl v Kutné Hoře za oběť mladý šlechtic moravský Vranovský z Vranova, který dne 19. června toho roku do Kutné Hory přibyl a zde v domě u „Bakalářů“ s Vilémem Konecchlumským a s Hrdiborem Hrabaněm z Přerubenic v hádku se dostal; byv vyzván na souboj před bránu Kouřimskou, zraněn jest od protivníka svého smrtelně, tak že za krátko v domě Matěje Stejška zemřel a v kostele sv. Bartoloměje pochován byl.

Veliký hluk nejen v Čechách ale i za hranicemi spůsobil roku 1592 souboj, jež svedl dříve již zde uvedený alchymista císaře Rudolfa II. Angličan Eduard Kelley s císař. úředníkem Jiřím Hunklerem; tento poslední byl od soka svého zabit, následkem čehož Kelley z Prahy prchl. ale v Soběslavě chycen a na Krivoklát do tuhého vězení dán byl, čímž učiněn konec nekalému působení tohoto anglického dobrodruha v Čechách. O dvě léta později sjela se k rytíři Janovi Vchynskému ze Vchynic na jeho zámek Vítanovice u Louňovic okolní šlechta, aby slavila veselí masopustní. V nejlepší zábavě strhl se mezi panem Oldřichem Skuhrovským ze Skuhrova, držitelem Louňovic, a rytířem Oldřichem Malovcem z Malovic, pánem na Kostelci Podolském, z neznámé příčiny souboj, v němž byl Skuhrovský smrtelně raněn, tak že ve dvou hodinách ducha vypustil. Roku 1602 zabil pan Kašpar Bechyně z Lažan v souboji pana Mikuláše Velemického. začož byl od soudu zemského hrdla odsouzen a do věže Daliborky na hradě Pražském vsazen, ale domluvil se s rodinou zabitého, tak že byl při hrdle zachován. V následujícím roce setkali se v Třeboni o výročním trhu Filipojakubském služebník pana vladaře Rožmberského Konrád z Löbenu s Janem Chvalem z Machovic v souboji, v němž byl onen od soka svého proboden a tak o život připraven.

Zmínky zasluhuje také, že proslulý dánský hvězdář Tycho de Brahe, jenž roku 1600 přišel ke dvoru císaře Rudolfa II. do Prahy, objevil se zde s nepravým nosem, anž byl polovici nosu svého ztratil v souboji ještě na studiích ve městě Roztokách; na plesu tamže nepohodl se s krajanem svým Manderupem Pasbergerem, jenž mu v souboji z toho povstalém dne 29. prosince 1569 rapírem svým celou špičku nosu usekl. Od té doby nosil Tycho nepravý nos z jakési směsiny stříbra a zlata, jež pak natíral ličidlem barvy životní, tak že cizí původ nosu jeho nebylo tak snadno lze poznati.

Jedním z nejpověstnějších soubojníků toho času však byl císařský maršál Heřman Krištof Rosswurm, nejvyšší velitel vojska císařského v Uhrách v prvních letech XVII. věku; hra, lehké ženy a souboje byly jeho živlem, a zlostný i svárlivý jsa. byl hned s mečem neb s dykou po ruce. Již ve Francii zabil v souboji důstojníka Petoncourta, od roku 1594, kdy přišel do

Uher, svedl tam celou řadu soubojů, při nichž prý „nebyl vždy docela bez úskoku“, a když přišel roku 1598 do Prahy, aby zde nové vojsko sbíral, žil i zde dle obyčeje svého divoce a prostopášně. S Janem Vchynským ze Vchynic svedl souboj, v němž jej dykou nebezpečně ranil, a když se zase do Uher vrátil, zabil tam v souboji císař. vojenského radu Jeronyma rytíře Dentize; vůbec chlubil se tehdejší, že zabil v soubojích již šestnáct svých protivníků. V lednu 1604 přibyl Rosswurm opět do Prahy, kde byl sekundantem při souboji pana Adama Havla Popela z Lobkovic se starším Vchynským, kteří se byli při hře v karty svadili; v souboji byl pan Lobkovic raněn do nohy, následkem čehož byl delší dobu k lůžku upoután. Následujícího na to roku 1605 propadl ale i maršál Rosswurm svému osudu, neboť meškaje v červenci v Praze, setkal se jedné noci ve Vlaské ulici v Menším městě Pražském se svým dávným protivníkem hrabětem Františkem Belgiojosem a tu jej v souboji srazil rapírem k zemi, načež sluha Rosswurmův padlému hlavu prostřelil. Maršál byl následkem toho vzat ve vazbu na radnici Staroměstské a poněvadž mu byl též všemohoucí komorník císařův Filip Lang nepřitelem, odsouzen jest hrdla, kterýž ortel byl na něm dne 29. listopadu 1605 v síni radnice vykonán; tragický tento konec císařského maršála způsobil ovšem nejenom v Čechách ale i ve všech cizích zemích povyk veliký.

Leč ani odstrašující příklad tento neučinil konec řádění soubojníků v Praze, neboť již po dvou letech na to musil býti k naléhání sněmu stavův českých vydán mandát císařský, kterým Rudolf II. s ohledem na to, že „mnozí majíce k sobě nějaké zášti, opovrhnuce řád a právo, sami sebou právi jsou a jeden druhého buď za bránu anebo na plac za hrad náš Pražský (jakž to mnozí příkladově takových oučinkův, kteříž se v kolikasi málo měsících zběhli, dostatečně ukazují) k bitvě pobízejí“, všeliké souboje co nejpřísněji zakázal a purkmistrům měst Pražských nařídil, aby každého soubojníka dle práva trestali. Jak málo ale i tento přísný mandát prospěl, vysvitá z toho, že musil býti roku 1609 znova vyhlášen, aniž by ale i potom byl nějakého účinku docílil. Z mandátu toho se ostatně dovídáme, že oblíbeným místem ke svádění soubojů bylo za doby Rudolfovy též prostranství za král. hradem Pražským, kde druhdy bývalo

popraviště osob šlechtických, pročež tam ode dávna stála socha patronky umírajících sv. Barbory, která se na onom místě dodnes zachovala. I tehdy ještě jako za dob husitských bylo Rejdiště za hradební zdí Staroměstskou nad příkrým břehem Vltavy častým jevištěm soubojů, ale za Rudolfa II. bylo pověstným v tom ohledu Špitálské pole před Pořickou branou, kde bývalo sváděno tak mnoho podobných zápasů krvavých, že se tehdy v Praze, byla-li řeč o vybidnutí k souboji, říkalo jen, že soupeři „vzvali se na Špitálsko“.

Hlavní příčinou, že se v těch letech souboje v hlavním městě českém tak úžasně rozmohly, byla, jak už výše naznačeno, ta okolnost, že se v Praze v prvních letech XVII. věku po příkladu měst Paříže, Vídně a Frankfurtu zřídil spolek tak řečených „svobodných šermířů od péra“ (fedrfechtířů), který mladé šlechtice vyučoval v zacházení s mečem, rapírem a dykou a roku 1607 od císaře Rudolfa i stanovy cechovní si vymohl, v nichž bylo mimo jiné ustanoveno, aby hlavní škola či veřejná zkouška v šermířství trvala každoročně po celý čtrnáctidenní čas výročního trhu Svatovítského. Kdo se tomuto „svobodnému učení rytířskému“ naučil a „ve všech sedmi rytířských a zmužilých zbraních“ šermoval, zapsán jest do cechu fedrfechtířů a mohl pak sám vyučovati v šermířství. Kterak nevázaně si však tito svobodní šermíři počínali v počestném řemesle svém, o tom vypovídá někdejší císař. lékař Guarinonius ve svém obrovském díle „Greuel der Verwüstung“ (vyšlo r. 1609 v Ingolstadtu) následovně: „Za mého času rdousili a vraždili se v Praze nejpřednější šermíři v krčmách jako kohouti, vyčítajíce si v opilství svém rány ve škole šermířské utržené, z čehož pak následovalo, že se vyzývali na ostrou zbraň, a tak jeden druhého o živobytí a své duše do věčného zahynutí připravovali. Byl pak tehdy v Praze zvláště znamenitý jeden fedrfechtíř, který v šermování s rapírem a s dykou v rozličných fortelích cvičil a jež malý Schlosserle nazývali.“

Při takovémto zřízení a chování se členův řemesla šermířského není pak divu, že byly v Praze tehdy mezi bujnou šlechtou a četnými dobrodruhy cizími souboje na denním pořádku a že Špitálské pole došlo téže pověsti, jako neméně známá „louka písarská“ u Paříže, kde byly toho času taktéž

codenně sváděny krvavé zápasy soubojníků francouzských. A přece těšili se té doby „svobodní šermíři“, jak už z potvrzených stanov jejich vysvitá, ochraně úradů, ba roku 1608 bylo od císaře Rudolfa Staroměstským zvláště nařízeno, aby šermíře v privilejích jejich a povolených jim artikulích chránili; dále bylo šermířům povoleno, že správcové jejich škol mohou sami zbraně půjčovati, což dosud bylo výsadou nožířů Pražských; ovšem musily každému cvičení šermířskému dvě radní osoby přítomny býti a na udržení pořádku hleděti, ale nešvar soubojů se tím přece nevymýtil, ano právě v letech před osudným povstáním protestantských stavův proti Ferdinandovi II. hemžl se v současných kronikách a zápisech zpráv o soubojích, které končily většinou smrtí jednoho, ba někdy i obou soků.

Roku 1610 zabit byl v Praze v souboji na veřejné ulici pan Kašpar Hornatecký od pana Pavla Malovce z Malovic a v krátce na to bil se pan Vladislav Běšín z Běšin s panem Žampachem, od něhož byv raněn mečem, vystřelil na něj z ručnice, ale trefil sekundanta pana Měsíčka z Vyškova, jenž ihned mrtev k zemi klesl. Roku následujícího zabit byl pan Jan Trmal z Toušic od Jana Jiřího Leskovce z Leskova, kterýžto Trmal byl nedlouho před tím v souboji zastřelil pana Adama Byšického z Byšic. Dne 27. listopadu 1612 měl souboj cís. dvorní komorník nad světly Josef Türg s Askaniem Romanellim, učitelem šermířství u cís. panošů; boj byl tak krutý, že oba protivníci mrtvi na místě ležeti zůstali. Roku 1615 zabit jest v souboji na Špitálsku Adolf Vchynský ze Vchynic od Mikuláše Sekerky ze Sedčic a rok na to padl v Kutné Hoře Blažej Maštalír v souboji s Václavem, služebníkem pana Oldřicha Holického ze Šternberka, jehož byl vyzval v šenkovním domě Petra Capona k boji na kordy. Roku 1617 udál se dokona i v kostele Všech Svatých na hradě Pražském souboj mezi synem Španělského vyslance hraběte Oñate a hrabětem di Justi. dvořenínem vyslance Florenckého; oba mladí kavalíři tito pohádali se o místo v kostele onom a tasivše hned meče, svedli, jak Dačický dokládá, „šarvátku mistrnou“, v níž hrabě di Justi padl. Mnich kapucín, který na kazatelnici strojí se kázati, vida takovou nevoli krvavou, sběhl rychle dolů a popad stolicí, běžel s ní mezi potýkající se a usíloval je rozvesti na různě, ale již bylo pozdě. Syn